יוזה (מיכל בת־אדם), אן (בריג׳יט קאטיון) ואבי (אפי דיין) — הלידה המשותפת
„רציתי לספר את הסיפור הזה״

הדמויות, המגיע לשיא בליל אהבה משולש בבית־מלון בירושלים, אינו יורד אפילו לרגע מגבולות האסתטי והמרומז. עובדה זו הפכה את מסיבת העיתונאים, שנערכה באולם בתום ההקרנה, בהשתתפות מיכל והשחקנית השותפה, בריג׳יט קאטיון, לזירת־ויכוח פמיניסטית למהדרין. תחילה היה זה עיתונאי ערבי, שמחה על כך ש־מיכל לא מצאה לנכון להקדיש תשומת־לב לערבים הפלסטינים החיים בירושלים. השאלה, שנראתה כפוייה לחלוטין, עוררה גיחוך בין השורות ומישהו מחבריו למיקצוע ענה לשואל: ראית שהיא מתארת ישראלים בירושלים?

השאלות הבאות הומטרו על מיכל מצד עיתונאיות צרפתיות, שביקשו לראות ב־סרט, בכל מחיר, מניפסט בזכות האהבה הלסבית. שאלו האם הידידות בין השתיים אינה מוכיחה שגישות רגישות זו לזו הרבה יותר משהגברים רגישים אליהן, והאם לא רצתה להראות, שהגבר הוא המיכשול היחידי בעולם לקיום המשך הקשר בין שתי הנשים. ובכלל, טענה עיתונאית צרפתיה, הפריע לה דבר אחד: מיכל חסרה את האומץ ללכת עד הסוף. מדוע לא הראתה בפירוט, כיצד שתי הנשים שוכבות זו עם זו, בדיוק כמו שמראים כיצד מקיימים יחסי־אהבה בין שני המינים. הרי אין מה להתבייש בכך!

עיתונאיות איטלקיות ביקשו ממיכל אישור, כי סרטה מטיף לחופש אהבה מוחלט בין אשה לאשה, וחיפשו בסרט את סיסמותיהן על נצחון האשה על הגבר. מיכל יכלה ללמוד שיעור נוסף ביחסי במאי וצופים: ההצלחה לא נמדדת תמיד בעובדה שהקהל שלך הבין אותך. לעתים מקורה דווקא בכך, שכל אחד מבין בדיוק מה שהוא רוצה להבין. כך, למשל, קרה שניגש אליה בחור צרפתי־יהודי, החי בצרפת, שטען כי הסרט פגע בו. מדוע? „איך אפשר לעשות סרטים כאלה, על בעיות אישיות לחלוטין, ולשכוח שבישראל ישנן בעיות רציניות כמו, למשל, בעיות של שלום ומילחמה?״

תשובתה של מיכל: „חבוב, תלך ותחיה בישראל, ואז תבין איך אפשר לעשות סרטים כאלה. אם לא יעשו סרטים על נושאים כאלה לא תהיה ישראל על המפה.״

היו גם צופים אחרים, שהרימו גבה על שבמאית צעירה מישראל בוחרת לסרטה הראשון נושא שאינו לאומי, או שייך ב־צורה כלשהי למציאות הפוליטית והחברתית שבה נתונה ישראל. היו מבקרים שלא טענו כלפי הנושא, אלא כלפי צורת הצגתו. המנתקת אותו מן המציאות. צבי־עות היא להאמין, טענו, כי אנשים החיים בישראל עוסקים רק בבעיות הרוגורל ואינם חיים את הדברים הקטנים שבחיים, אלא שגיבוריה של מיכל ניש־סתומים בכל הקשור למציאות היומיומית שלהם, לסביבתם האנושית והפוליטית גם יחד.

על כך, טוענת מיכל, יש לה תשובה פשוטה: „בהתחלת הסרט אני מרשה למציאות להשתתף בסיפור. הן ניפגשות ברכבת ורואים ברקע כמה נוסעים, כרטיסן וכמה חיילים. ככל שהקשר ביניהן מתהדק, הן מתנתקות יותר ויותר מן המציאות. כאילו קצת עפות באוויר. בוודאי שהמקום מזין אותן, אבל פתאום הן מרגישות את עצמן כמו יושבות על ענן. למען האמת, כשכתבתי את הסיפור היתה לי בתוכו אריגה של דברים ישראליים שונים. אבל הרגשתי שהם מפריעים למה שרציתי לספר באמת. רציתי לעשות אותן יושבות על ענן!״

בריג׳יט, מיכל והבמאי־עיתונאי אדן ריימונד מנחה מסיבת עיתונאים
„לא נועז מספיק!״

רגעים של פינוק

ר׳מה ביחס לטענה, שאינה די אמיצה, כדי לתאר אהבה לסבית עד הסוף?

„ראשית, זו אינה אהבה לסבית. אלה שתי נשים לא לסביות. עובדה, לכל אחת יש האהבות שלה והאחת גם נישאת לחבר שלה וחיה עימו באושר. אבל אין זאת אומרת שלא יכולה להיות אהבה בין אשה לאשה. זה קורה, לפעמים, שנידלק ניצוץ בין אשה לאשה, שנוצר קשר, אבל אנחנו מחונכות לסגור דלתות באופן אוטומטי ולא לתת למשהו כזה ללכת יותר עמוק. מדוע כשיש לי משיכה אל אור או אל פרח לא אעצור בעדי מללכת אחריו?

„שתי הנשים לא סוגרות את הדלת, ומשום כך עניין אותי לספר דווקא את הסיפור הזה — סיפור על אהבה שונה. כי כשאשה מספרת סיפור על אהבה, יש לזה ריח אחר, טעם אחר, עם כל הרגישויות הקטנות והשורות הקטנות שיש באהבה של אשה. הבעיה כאן היא התנגשות בין שתי אהבות ולא אהבה לסבית אחת.״

האם פירוש הדבר, שזהו, ככלות הכל, סיפור המשולש הנצחי?

„במידה רבה, כן. מה שקרה ביניהן דומה למה שעשוי לקרות לאשה עם אהוב. הקשר והאהבה קיימים עדיין, לאחר חמש שנות ההתכתבות, מאז הפרידה הראשונה. יש רק דבר אחד שאיננו, רגע הנס. רגע הנס עבורי הוא אותו הרגע שבו נידלק סיפור אהבה. יש מין קליק שכזה, ואתה הולך אחריו. אחרי כמה שנים, גם אם תרצה לחזור אל אותו הקליק, לא תוכל. לעולם לא תשיג את רגע ההצתה. לכן הפרידה בין השתיים אינה מתרחשת רק ביגלל שבעלה של האחת מקנא לאשתו, כי אם גם ביגלל שתיהן.״

„סרט מאד אישי,״ פסקו רבים. יש החושבים זאת לחיסרון, אחרים חושבים זאת למעלה. „סרט מאד אישי,״ קובעת גם מיכל ומגדירה כך את תינוקה האמנותי הראשון העצמאי („רבים חושבים שמשה עזר לי בבימוי. לא נכון. כל מי שהיה על הסט יודע כי רגלו לא דרכה שם. המפיקים דרשו ששמו יופיע כיוצץ אמנותי, כדי שאפשר יהיה למכור את הסרט בקלות.״)

יש גם מה לראות אצל הישראלית היפה — אמרו עיתונאים שהלכו לסרט ביגלל תמונות שהתפרסמו בעיתונים. אך מיכל מסכמת את ההישג העיקרי: „הפסטיבל העניק לי רגעים של פינוק. הסרט נימכר ל־13 ארצות, בינתיים, והוזמנתי לארבעה פסטיבלים: סן־סבאסטיאן, סלוניקי, אדינבורו וסן־פרנציסקו. והעיקר: כמה מפיקים הציעו לממן את סרטי הבא.״

במה יעסוק הסרט הבא? כמו לפני שנה, גם הפעם מיכל לא עונה. „מי יודע אם וכיצד יפול דבר? אולי אחרי הסרט הבא אצטרך להתחיל הכל מאפס. צריך להתרגל לעובדה שבמיקצוע שלנו ישנם רגעים, רגעים של מפונקות ורגעים של לא־כלום. לכן צריך להיזהר!״

עדנה פיינרו ■